

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ชยาธิศ กัญหา

คุณูปนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปรัชญา

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมคณานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าคณานิพนธ์ ได้พิจารณา
คณานิพนธ์ของ ชยาริศ ถัญหา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษาคณานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมคณานิพนธ์

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ ขาวหา)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)

..... กรรมการ

(ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ ขาวหา)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล จริตควร)

..... กรรมการ

(ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับคณานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาคณานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 19 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2550

ประกาศคุณูปการ

คุณฐิณีพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ ชาวหา ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ และอาจารย์ ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำ แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ และนักวิชาการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาอ้างอิงจากเอกสารอันทรงคุณค่าของท่านดังรายนามที่ปรากฏอยู่ในบรรณานุกรมเป็นอย่างสูง นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนหัวหน้ากลุ่ม ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้คุณฐิณีพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ทองดี แซ่โง้ว ญาติพี่น้องและหลานทุกคน โดยเฉพาะ คุณอุทัยวรรณ ภูติโส ภรรยาสุดที่รัก ที่ช่วยให้กำลังใจ ห่วงใย เอาใจใส่และสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของคุณฐิณีพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่ บพการี บุรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาตราบนานเท่านานนี้

ชยาริศ กัญหา

46820040: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล/ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

ชยวิศ กัญหา: ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (FACTORS AFFECTING EFFECTIVENESS OF THE OFFICE OF
EDUCATION SERVICE AREAS UNDER THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION)
อาจารย์ผู้ควบคุม คุณฉนิพนธ์: วชิระ ชาวหา, กศ.ด., ไพรัตน์ วงษ์นาม, ค.ด., สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, Ed.D.,
สุรัตน์ ไชยชมภู, กศ.ด. 206 หน้า. ปี พ.ศ. 2550.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อศึกษาปัจจัย
ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น
ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 560 คน ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ใน
การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ
กลุ่มตัวอย่างใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 11.5 for Windows ส่วนการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์
โครงสร้างเชิงเส้นและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ใช้โปรแกรม LISREL Version 8.53

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลทางบวกสูงสุดต่อ
ประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเชิงบวก รองลงมาคือปัจจัยวิสัยทัศน์
ผู้บริหาร และปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเชิงลบ ตามลำดับ และร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาได้ร้อยละ 35 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเชิงบวก ปัจจัย
วิสัยทัศน์ผู้บริหาร และปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเชิงลบ ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา ในขณะที่ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเชิงบวกส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยวิสัยทัศน์ไปยังประสิทธิผลของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และส่งผลทางตรงต่อปัจจัยบรรยากาศสำนักงาน
ปัจจัยพฤติกรรมผู้นำส่งผลทางตรงต่อปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเชิงบวก ปัจจัยวิสัยทัศน์ผู้บริหาร และปัจจัย
บรรยากาศสำนักงาน ปัจจัยบรรยากาศสำนักงาน ส่งผลทางตรงต่อปัจจัยวิสัยทัศน์ผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ .05 และได้รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับได้

46820040: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; Ed.D.
(EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: FACTORS AFFECTING EFFECTIVENESS/ THE OFFICE OF EDUCATION
SERVICE AREAS/ THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION

CHAYATIS KANHA: FACTORS AFFECTING EFFECTIVENESS OF THE OFFICE OF
EDUCATION SERVICE AREAS UNDER THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION.

DISSERTATION ADVISORS: VACHIRA CHAOHA, Ed.D., PAIRAT WONGNAM, Ph.D., SITTIPRON
NIYOMSRI SOMSAK, Ed.D., SURAT CHAICHOMPOO, Ed.D. 206 P. 2007.

The objective of this research was to determine the effectiveness of The Office of Education service areas as well as to find out the factors affecting effectiveness of The Office of Education service areas in order to construct a linear structural relation model of factors affecting effectiveness of The Office of Education service areas. The sample consisted of 650 heads of divisions of The Office of Education service areas through proportional multi-stage sampling. The research instruments used in this study were sets of rating scale questionnaires on bio-social character leadership, administrator vision, organizational climate, and organizational culture dimensions. The SPSS program was used in order to analyze the descriptive statistics. The LISREL program was applied to analyze the construction of the structural relationship model and to analyze the confirmatory factor analysis.

The findings were as follows:

1. The effectiveness of The Office of Education service areas, as a whole and in each aspect, were rated at a high level.
2. The variable affecting most positively effectiveness of The Office of Education service areas was positive organizational culture. It was followed by administrator vision and negative organizational culture respectively. They could predict effectiveness of The Office of Education service areas by 35 percent with statistical significance at .05 level. Positive organizational culture, administrator vision and negative organizational culture directly affected effectiveness of The Office of Education service areas. Whereas positive organizational culture indirectly affected The Office of Education service areas through administrator vision with statistical significance at .05 level. And, positive organizational culture directly affected office climate. Leadership behavior directly affected positive organizational culture, administrator vision and office climate. Office climate directly affected administrator vision with statistical significance at .05 level. Linear Structure Relationship model factors affecting effectiveness of The Office of Education service areas under the Office of Basic Education Commission was obtained with its congruity with reliable and accepted evident data.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
คำถามการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
ตอนที่ 1 การบริหารงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....	16
ความเป็นมาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....	16
การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....	17
อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....	18
หลักการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....	19
ตอนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลในการบริหารสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา.....	20
ความหมายของประสิทธิผลองค์กร.....	20
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับประสิทธิผลองค์กร.....	22
การวัดประสิทธิผลขององค์กร.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....	37
ปัจจัยลักษณะชีวสังคมของผู้บริหาร.....	38
ปัจจัยพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร.....	39
ปัจจัยวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร.....	48
ปัจจัยบรรยากาศสำนักงาน.....	56
ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร.....	60
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	68
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	83
ขั้นตอนการวิจัย.....	84
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การให้คะแนน และการตีความหมายคะแนน.....	87
คุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย.....	93
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล.....	94
สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	100
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	125
สรุปผลการวิจัย.....	128
อภิปรายผล.....	132
ข้อเสนอแนะ.....	144
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	144
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	146

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	147
ภาคผนวก.....	160
ภาคผนวก ก	161
ภาคผนวก ข	163
ภาคผนวก ค	167
ภาคผนวก ง	168
ภาคผนวก จ	172
ภาคผนวก ฉ	175
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	206

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร ก่อนหาคุณภาพ.....	88
2 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ก่อนหาคุณภาพ.....	89
3 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามบรรยากาศสำนักงาน ก่อนหาคุณภาพ.....	90
4 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามวัฒนธรรมองค์กร ก่อนหาคุณภาพ.....	91
5 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา....	92
6 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ และความเชื่อมั่นรายด้านของแบบสอบถาม.....	94
7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลเบื้องต้น	100
8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ อันดับของประสิทธิผลของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและ รายด้าน.....	100
9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ความโด่ง ค่าสัมประสิทธิ์ความผันแปร..	101
10 แสดงความสัมพันธ์ตัวแปรสังเกตได้ในรูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....	103
11 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้าง เชิงสาเหตุ.....	105
12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยชีวสังคมของผู้บริหาร	107
13 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร.....	108
14 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร	109
15 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยบรรยากาศสำนักงาน.....	110
16 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร	111
17 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	112
18 แสดงค่าสถิติตรวจสอบความตรงและความกลมกลืนของโมเดล.....	117
19 แสดงค่าสถิติการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้าง เชิงสาเหตุ.....	122
20 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามปัจจัยพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร.....	169

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
21 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามปัจจัยวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร.....	169
22 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามปัจจัยบรรยากาศสำนักงาน.....	170
23 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามประสิทธิผลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา...	170
24 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร.....	171

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แบบจำลองสมมติฐานความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน.....	5
2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
3 ทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย.....	44
4 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมแบบสั่งการกับความพอใจในการทำงานใน สถานการณ์เกี่ยวกับ โครงสร้างกับการกิจ.....	45
5 ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย.....	46
6 แบบจำลองสมมติฐานความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน.....	82
7 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน แบบจำลองการวัดปัจจัยชีวสังคมของผู้บริหาร	107
8 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน แบบจำลองการวัดปัจจัยพฤติกรรมผู้นำของ ผู้บริหาร.....	108
9 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน แบบจำลองการวัดปัจจัยวิสัยทัศน์ของ ผู้บริหาร.....	109
10 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน แบบจำลองการวัดปัจจัยบรรยากาศสำนักงาน.	110
11 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน แบบจำลองการวัดปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ ...	111
12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน แบบจำลองการวัดประสิทธิผลของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา.....	113
13 แบบจำลองสมมติฐานความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	114
14 แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ปรับเป็น โมเดล ประหยัดแล้ว.....	116